

” Giv os mulighed for
at vise, hvor gode vi er

Strategi for ordblindevenligt læringsmiljø 2025-27
FGU Østjylland

Strategi for ordblindevenligt læringsmiljø for FGU Østjylland **2025-27**
December 2024

FGU Østjylland - Institution
Engboulevarden 30
8960 Randers SØ

Indhold

Indledning	4
Mål – Sådan ser det ud, når vi er, hvor vi gerne vil være.....	6
Vi er allerede godt på vej	7
Kommende indsatser - Vi vil lykkes med at komme i mål ved, at:	9
De forskellige gruppers rolle og ansvar	12
Evaluerings af strategien	14
Anbefalinger til de lokale handleplaner	14

Indledning

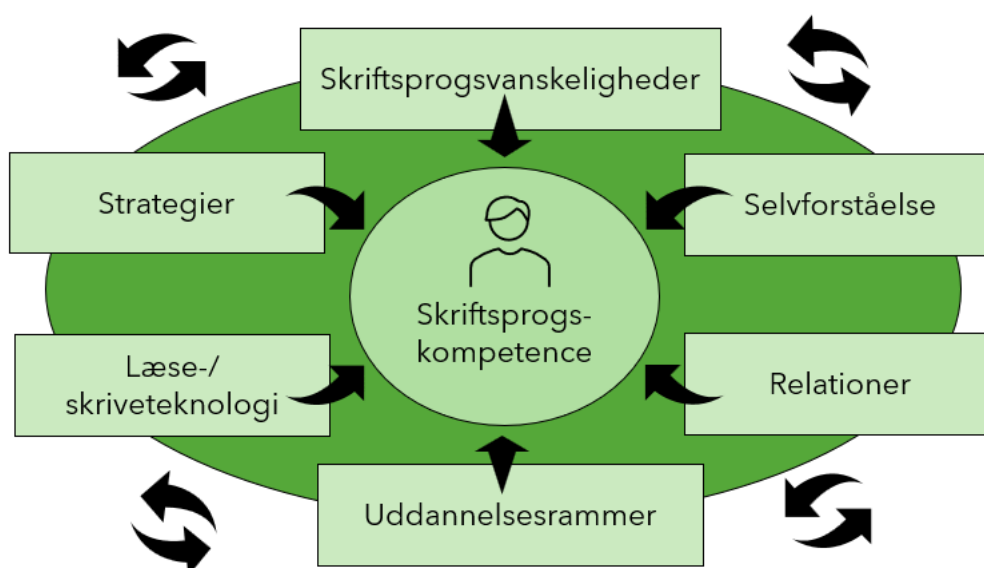
Strategien bygger på FGU Østjyllands pædagogiske grundantagelse, mission, vision og elevsyn, som det er beskrevet på fguoj.dk/hvad-er-fguoj/

FGUs lovgivning stiller krav om, at eleverne hos os indgår i ordblindevenlige læringsmiljøer, der understøtter deres læring og trivsel. På FGU Østjylland har ca. en tredjedel af vores elever ordblindhed, og derudover er der en stor gruppe elever med andre læse-/skrivevanskeligheder. Vi tror på, at et ordblindevenligt læringsmiljø er nødvendigt for de ordblinde elever og godt for alle elever. Derfor er det væsentligt, at vi med målrettede indsatser sætter fokus på, hvordan et ordblindevenligt miljø ser ud hos os, og at dette er skriftliggjort og kendt af alle medarbejdere. Det skal være tydeligt, hvad vi ønsker at komme i mål med, så vi i gensidig forpligtelse sikrer en systematik og ensartethed på alle afdelinger – med plads til lokale forskelle.

Strategien følges op af lokale handleplaner for hver afdeling, og med puljemidler fra ministeriets ordblindepakker følger desuden kompetenceudvikling for medarbejderne, så vi er bedst muligt klædt på til at skabe optimale læringsmiljøer for vores elever.

Den lektiologiske grundmodel

Vores tilgang til ordblindevenlige læringsmiljøer tager afsæt i den lektiologiske grundmodel. Her er eleven centreret i midten. Derved er det altid eleven og dennes skriftsprogskompetencer, som er omdrejningspunktet. De seks udenomselementer (*skriftsprogsvanskeligheder, selvforståelse, relationer, uddannelsesrammer, læse-/skriveteknologi (herefter benævnt LST), og strategier*) repræsenterer de faktorer, der er tilknyttet eleven og det læringsmiljø, som eleven indgår i. Således er det centralt, at de seks faktorer alle spiller sammen i at understøtte og udvikle elevens skriftsprogskompetencer. (Pedersen og Hjorth. 2016: "Uddannelse og skriftsprogsvanskeligheder - en lektiologisk grundbog" Hans Reitzels forlag s. 225-26)

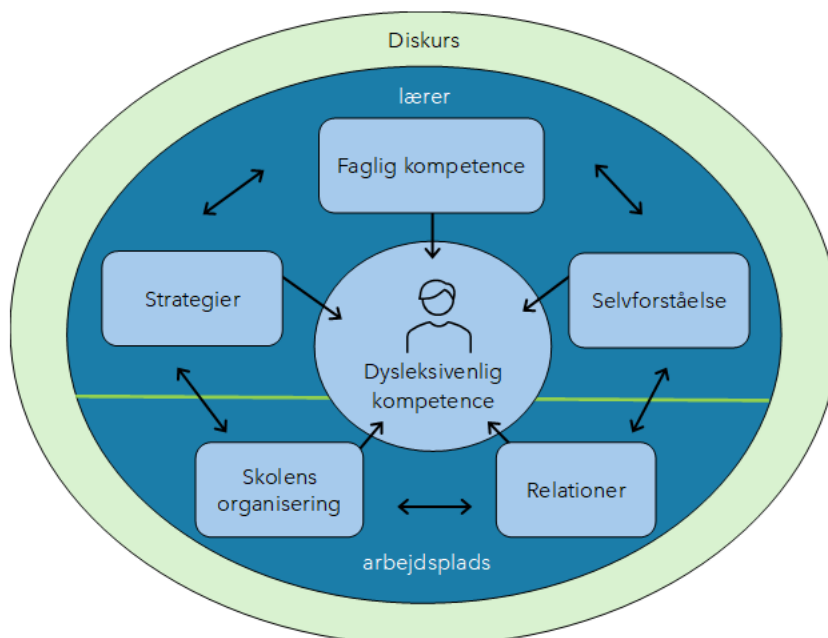

Kilde: Revideret af Line Leth, efter Kongskov (2019)

Den lektiologiske undervisermodel

Den lektiologiske grundmodel tager afsæt i elevens kompetencer, og derigennem hvordan læringsmiljøet kan understøtte og udvikle elevens skriftsprogskompetencer. *Den lektiologiske lærermodel* (herefter benævnt den lektiologiske undervisermodel) tager udgangspunkt i underviserens kompetencer, og hvordan dennes indre og ydre kompetencer bedst muligt kan komme i spil i den diskurs, som skolen og underviseren er en del af.

Den lektiologiske undervisermodel beskriver de fem elementer, der enkeltvist og i gensidig afhængighed kan påvirke underviserens mulighed for at udvikle sine dysleksivenlige kompetencer. De tre øverste elementer er primært knyttet til underviseren selv: *Faglig kompetence*, *selvforståelse* og *mestringsstrategier*. De to nederste elementer er primært knyttet til den arbejds kontekst, læreren befinder sig i: *Relationer* og *skolens organisering*. Yderst er den *diskurs*, skolen og underviseren er en del af. ("Dysleksivenlig almenundervisning – lektiologi i praksis" (arbejdstitel), L.L. Jørgensen og A.L. Pedersen (udgives 2025))

Kilde: "Dysleksivenlig almenundervisning – lektiologi i praksis" (arbejdstitel), L.L. Jørgensen og A.L. Pedersen (udgives 2025)

Mål – Sådan ser det ud, når vi er, hvor vi gerne vil være

På FGU Østjylland ønsker vi et ordblindevenligt læringsmiljø, som er nemt at få øje på:

På værkstederne

- Der er visuel adgang til viden på værkstederne i form af fx QR-koder og plakater.
- Der er tekst og læsning på alle værksteder, og alle tekster er læsbare med læseskriveteknologi (Herefter benævnt LST)
- Alle materialer er digitalt tilgængelige.
- I undervisningen er det tydeligt for eleverne, hvad indholdet, målene og strukturen er.

Underviserne

- Underviserne er bevidste om, at alle skrevne ord er tekst og hjælper derfor eleverne med hvilke hjælpemidler, de kan bruge.
- Underviserne stilladserer elevernes læsning og skrivning, når læsning og skrivning er en del af undervisningens indhold.
- Underviserne arbejder aktivt med portfolio på værkstederne.
- Underviserne har viden om ordblindhed og kompetencer vedrørende ordblindevenlig undervisning.
- Underviserne giver eleverne mulighed for at vise, hvor gode de er – og kan blive.
- Der er fælles fodslag mellem underviserne lokalt: Sådan gør vi på tværs af fag/temaer.
- Underviserne er rollemødder og bruger selv aktivt LST i undervisningen.
- Underviserne opfordrer alle elever, der har fordel af det, til at bruge LST i undervisningen.

Eleverne

- Alle elever har adgang til it og LST, der virker.
- Eleverne har altid adgang til hjælp til at bruge LST og andre strategier i arbejdet med læsning og skrivning.
- Eleverne medbringer deres computer til almen- og portfolioundervisning og har sikret, at den er klar til brug.
- Eleverne er selvhjulpne, når de skal læse, skrive og tilegne sig viden og bruger aktivt LST i undervisningen.
- Eleverne er åbne om deres ordblindhed og oplever dermed ikke at være alene.
- Eleverne deltager i ordblindeaktiviteter, fx ordblindecaféer.

Vi er allerede godt på vej

Ved strategiens udarbejdelse kan vi pege på en række tiltag, som allerede er godt i gang:

Vi afdækker skriftsprogsvanskeligheder tidligt i elevens forløb

Det er vigtigt, at vi kan igangsætte hjælp så tidligt i elevens forløb som muligt. Derfor læsescreenes alle nye elever, der ikke tidligere er testet ordblinde, af en ordblindevejleder. Hvis screeningen giver anledning til en ordblindetest eller anden skriftsproglig afdækning, foretages dette umiddelbart efter med henblik på igangsættelse af SPS.

Vi stiller et fællesskab til rådighed for elever med ordblindhed

Elever med ordblindhed skal ligesom alle andre elever på FGU Østjylland opleve ikke at stå alene med deres udfordringer. Derfor afholdes ordblindecafé på hver afdeling ca. en gang om måneden, hvor ordblindevejlederne og alle afdelingens elever med ordblindhed mødes. Via caféen stilles et fællesskab til rådighed for eleverne, hvor de udover at tilegne sig viden om ordblindhed og opnå større indsigt i, hvad der virker for dem hver især, oplever ikke at stå alene.

Vi sætter fokus på ordblindhed i onboardingen af nye medarbejdere

For at kunne hjælpe eleverne bedst muligt, skal alle medarbejdere have en basisviden om ordblindhed, og hvordan vi arbejder med det hos os. Det er også væsentligt, at de kender til ordblindevejlederne og deres opgaver. Derfor afholdes som en del af onboardingprogrammet for nye medarbejdere et introduktionsmøde med ordblindevejlederne. Mødet giver de nyansatte medarbejdere viden om, hvad ordblindhed er, hvad vi på FGU er forpligtet til, og hvordan vi arbejder med det i det daglige. Derudover får de nyansatte lejlighed til fx at afprøve institutionens LST (ved strategiens tilblivelse er det IntoWords) på deres egen PC, så de er klædt bedre på til at hjælpe eleverne.

Vi orienterer løbende hinanden om igangværende indsatser

For at sikre en sammenhæng mellem vores strategiske indsatser generelt og en helhedsorienteret tilgang til eleverne er det vigtigt, at vi ved, hvad der er i gang i skolens forskellige arenaer. Samtidig er det vigtigt, at vi skaber en gensidig forpligtelse med hinanden og en synlighed omkring vores indsatser. Derfor er FGU Østjyllands indsats med udvikling og understøttelse af ordblindevenlige læringsmiljøer fast punkt på ledermøderne hver anden uge og på de månedlige personalemøder. Her er plads til gensidig information, status på de igangsatte indsatser og remindere til såvel ledere som medarbejdere.

Vi sikrer kontinuerligt og praksisnært kompetenceløft for medarbejderne

Det er helt centralt for en god opgaveløsning, at man som medarbejder er klædt på til at løse sine opgaver. Derfor sikres kontinuerligt kompetenceløft af medarbejderne på pædagogiske dage

forestået af FGU Østjyllands ordblind vejledere sammen med eksterne oplægsholdere. Derudover afholdes årligt ordblindedag for elever og pædagogisk personale.

Ordblind vejlederne deltager løbende i relevante diplommoduler, kurser og konferencer.

Vi sikrer, at indsatserne møder underviserne og værkstederne der, hvor de er

I det daglige understøtter ordblind vejlederne underviserne på forskellige måder.

Ordblind vejlederne afprøver forskellige modeller for co-teaching som vejledningsform på

værkstederne for at understøtte underviserne i udviklingen af ordblind venlige læringsmiljøer.

Udover sparring og co-teaching bidrager de med fx skabeloner til portfolioopgaver og escape-

games til ordblind elever. Dertil er udarbejdet et katalog over ordblind venlige indsatser i

undervisningen, hvorudfra underviserne kan udpege hvilke indsatser, de ønsker

ordblind vejlederens hjælp til. Det kan fx være hjælp til, hvordan man i højere grad integrerer LST på værkstederne.

Kommende indsatser - Vi vil lykkes med at komme i mål ved, at:

Herunder beskrives vores konkrete, kommende indsatser.

Vi fastholder et systematisk, organisatorisk overblik

For at sikre en rød tråd i vores indsatser og en tydelig kommunikation omkring dem, gennemfører vi følgende indsatser:

- Ledergruppen behandler institutionens ordblindevenlige læringsmiljøer og øvrige inkluderende indsatser som fast punkt på ledermøderne.
- Ordblind vejlederne mødes månedligt med hinanden med henblik på sparring, fælles forberedelse og koordinering.
- Ordblind vejlederne mødes med SPS-lederen en gang om måneden med henblik på sparring om pædagogiske, didaktiske og strategiske overvejelser samt planlægning og koordinering. Ved SPS-lederens deltagelse sikres koordinering med den øvrige ledelse.
- Ordblind vejlederne afholder et årligt evalueringsmøde med hinanden med henblik på eventuel justering af retningslinjer m.v.
- I slutningen af skoleåret udarbejder ordblind vejlederne et årshjul for det kommende skoleår med henblik på at synliggøre opgaver, indsatser m.v.
- Ordblind vejlederne deltager på et ledermøde minimum halvårligt og informerer om igangværende og kommende indsatser.

Vi sikrer visuel adgang til viden på værkstederne

For at understøtte elevernes ofte manglende overblik og tilbyde en anden adgang til viden end skreven tekst gennemfører vi følgende indsatser:

- Værkstederne giver blandt andet adgang til viden med QR-koder og video.
- På skolerne findes plakater med tekst i bullets. Plakaterne skal være en visuel reminder om, at vi arbejder ordblindevenligt, og teksten giver eksempler på hvordan, fx at vi indscanner tekster og benytter LST.

Vi sikrer undervisernes kompetencer og fælles viden

For at sikre, at alle arbejder henimod målet og er klædt på til at løse opgaven, gennemfører vi følgende indsatser:

- Den pædagogiske dag med ordblindevenlige læringsmiljøer som tema i 2025 organiseres som struktureret forberedelsestid, således det er muligt for underviserne at udvikle konkrete materialer og undervisningsplaner. Underviserne kan vælge sig ind på forskellige workshops efter motivation, fx QR-koder, portfolio, instruktionsvideoer, LST-strategier.
- Ledelsen allokere tid til, at undervisere og ordblind vejledere kan lykkes med de aftalte indsatser, som struktureres lokalt ud fra muligheder og behov.
- Ledelsen og ordblind vejledere er tydelige i kommunikationen omkring formål med indsatser samt hvor meget tid, der er rammesat til opgaven, og hvad tiden skal bruges til.

- Ledelsen indkalder til møderne mellem ordblindevejlederne og underviserne for at understøtte, at afholdelsen af møderne er væsentlig.
- Ordblindevejlederne udarbejder materiale til brug i vejledning og til nye medarbejdere. Ordblindevejlederne deler materialet med hinanden.
- Der sættes en organisatorisk ramme for co-teaching, som bruges til observation og sparring, hvor fokus er aftalt på et forudgående planlægningsmøde.
- Underviserne får adgang til konkrete og varierede redskaber og metoder.

Vi sikrer plads til undervisernes individuelle beslutninger og tiltag

For at sikre, at indsætterne passer til værkstedet og dets elever på det givne tidspunkt gennemfører vi følgende indsatser:

- Den pædagogiske dag planlægges ud fra undervisernes tilbagemeldinger om behov og ønsker.
- Ordblindevejlederne sikrer, at co-teaching tager udgangspunkt i samspillet mellem underviseren og skolens retningslinjer.

Vi organiserer og sikrer samarbejdet mellem værksted og almenfag

For at sikre, at eleverne oplever genkendelighed på tværs af aktiviteter gennemfører vi følgende indsatser:

- Almenundervisere og værkstedsundervisere samarbejder om planlægning af undervisning i den fælles forberedelse: De klæder hinanden på med indhold og metoder – med fokus på et ordblindevenligt og på andre måder inkluderende læringsmiljø.
- I læringsfællesskaberne koordineres den ordblindevenlige indsats:
 - Hvem er ansvarlig for hvad?
 - Hvordan samarbejder vi om den sproglige (og skriftsproglige) opmærksomhed?
 - Hvilke portfolioer kan gemmes i flere portfolioer? (fx kan et CV gemmes både i portfolioen til dansk, værkstedet og PASE.)

Vi tager hånd om medarbejdere med læse- og skrivevanskeligheder

Medarbejdere med læse-skrivevanskeligheder skal have muligheden for at være positive rollemodeller for eleverne. Derudover skal de opleve at være ligestillede på arbejdspladsen. Derfor gennemfører vi følgende indsatser:

- På tjeklisten til onboarding af nye medarbejdere tilføjes orientering om, at vi har et beredskab til de medarbejdere, der har brug for det.
- Vi sikrer sikkerhed og tryghed i selv at bruge LST.
- Vi undersøger mulighederne for at tilbyde kompetenceløft, fx i form af OBU/FVU, evt. finansieret gennem Ordblindepakke V.

Vi gør den studieadministrative kommunikation med eleverne ordblindevenlig

FGU Østjylland ønsker at være så dygtige som muligt i at kommunikere tydeligt og (ordblinde)venligt over for både elever, kommende elever, medarbejdere, forældre og andre samarbejdspartnere. Derfor gennemfører vi følgende indsatser:

- Der afholdes en workshopdag med relevante medarbejdere og den faglige ledelse af studieadministrationen med henblik på øget viden om ordblindevenlig kommunikation.
- Der tilføjes en tydelig oplæsningsfunktion til hjemmesiden.
- Fysiske materialer markeres med en opfordring til brug af scanning og oplæsning.
- Velkomstbreve, infotavler, hjemmeside, brochurer m.v. opdateres med et ordblindevenligt fokus.

Det gøres ved

- eksplicit at skrive, hvad modtageren skal have ud af teksten (læseformål).
- at vi sigter efter at skrive konkret, med det vigtigste først, med tydelige overgange og begrænse ophobninger af information.
- at vi tydeliggør tekstens indhold med highlights, farver, grafik m.v.
- at al tekst sprogligt og grafisk har en tydelig læsesti.
- at al digital tekst kan læses op af LST.

De forskellige gruppers rolle og ansvar

Ledelse

Ledelsen skal sikre de overordnede praktiske såvel som pædagogiske rammer for ordblindeindsatserne og er derfor ansvarlig for:

- at der er klare strategier for arbejdet med ordblinde elever.
- at ordblindeindsatsen bliver tænkt ind i kompetenceudviklingen, hvor de også selv er aktivt deltagende.
- at sikre en kontinuerlig indsats ved at minde om, spørge ind, deltage i evaluering osv.
- at praktisere ordblindevenlig kommunikation fx ved at variere metoder til formidling.
- at der er uddannede ordblindevejledere på hver skole.
- at ordblindevejlederne har ressourcer til at indgå i kollegialt samarbejde om ordblindeindsatsen og legitim adgang til at rådgive kollegerne.
- at ordblindevejlederne har ressourcer til instruktionstimerne.
- at det er muligt at afholde ordblindecafeer.
- at der på alle afdelinger er en kopimaskine med OCR-behandler til rådighed for underviserne og en lettilgængelig platform til deling af digitale materialer fra undervisere til elever.
- at institutionen har licens til relevant læse- og skriveteknologi.
- at arbejde bevidst med at hjælpe og forstå de undervisere, som ikke knytter an til kompetenceudviklingen, evt. med udgangspunkt i den lektiologiske undervisermodel.

Ordblindevejlederne

Ordblindevejlederne skal understøtte elever, kolleger og ledelse og sikre, at eleverne har den hjælp, de har behov for. Derfor er de ansvarlige for:

- at holde sig opdateret på aktuel viden om kompenserende læse- og skriveteknologi, SPS, ordblindetest, ordblindeindsatser, sproglig opmærksomhed samt faglig læsning og skrivning. Ordblindevejlederne er desuden ansvarlige for at dele relevant viden med underviserne.
- at samarbejde med det nationale og regionale FGU ordblindenetværk.
- at afdække skriftsprogsvanskeligheder, bl.a. ved at gennemføre danskscreening og ordblindetest samt dokumentation af begge.
- at afdække støttebehov og sende ansøgninger til STUK/STIL.
- at være til rådighed på aftalte tidspunkter for eleverne, når deres LST-udstyr ikke virker.
- at håndtere hjælpemidler, som skal sendes til reparation/retur og ansøge om reparationsbevillinger.
- at understøtte elever og kolleger bl.a. gennem vejledning og co-teaching.
- at informere kolleger på skolerne ved relevant ny viden.
- at gennemføre instruktionstimer.
- overblikket over den enkelte skoles udlån af hjælpemidler.
- at orientere på personalemøder om sidste nyt.

- at afholde onboarding kurser for nye medarbejdere.
- at afholde ordblindecafeer for de ordblinde elever.
- at ansøge om IT-startpakker eller programpakker, instruktionstimer og medlemskab af NOTA (herunder studieservice-bevilling) ved SPS-styrelsen.
- at uploade dokumenter til SPS-administrationssystemet.
- at ansøge om overflytning af ubrugte SPS-timer.
- at håndtere regninger og forbrugte SPS-timer.
- refusionsanmodninger.

Vejledere

Vejlederne har det første møde med eleverne og har derfor ansvar for:

- at spørge nye elever til ordblindhed, dokumentere elevernes svar i FGUpplaner og henvise til ordblindevejleder ved behov.
- at inddrage ordblindevejleder ved mistanke om ordblindhed.

Undervisere

Det er underviserne, der har den tætteste kontakt til eleverne og dermed har ansvar for planlægning og gennemførelse af undervisning. Danskunderviserne har det primære ansvar for undervisning i læse- og skrivestrategier. Holdets undervisere er i fællesskab ansvarlige for:

- at inddrage ordblindevejleder ved mistanke om ordblindhed hos eleverne.
- at opnå basal viden om ordblindhed, ordblindevenlig undervisning og læse- og skriveteknologi.
- at støtte op om og selv anvende LST i undervisningen.
- at opsøge viden om, hvilke elever der er ordblinde og går i dialog med dem om deres behov, styrker og svagheder.
- at sikre visuel viden på værkstederne fx i form af plakater, billeder og QR-koder med adgang til instruktionsvideoer.
- at sikre, at der er tekst og læsning på alle værksteder, og alle tekster er LST-læsbare.
- at tilrettelægge undervisningen, så den er ordblindevenlig med tydelig struktur i form af dagsprogram og stilladsering fx i form af skriveskabeloner.
- at almenundervisere og værkstedsundervisere samarbejder om planlægning af undervisningen, bl.a. læsning, skrivning og sproglig opmærksomhed)
- at indgå i vejlednings-/co-teachingforløb med ordblindevejlederne.

Evaluering af strategien

Strategien evalueres halvårligt i OBV-gruppen med input fra skolens andre aktører. OBV-gruppen afgør metode og henter evt. input fra andre aktører.

Ved strategiens udløb i efteråret 2027 inddrages skolens øvrige aktører i en afsluttende evaluering, som OBV-gruppen har ansvar for.

Anbefalinger til de lokale handleplaner

Denne strategi beskriver en række indsatser, som udføres på institutionens fem afdelinger. For hver afdeling udarbejdes en handleplan, som bl.a. afgør rækkefølgen for igangsættelse og implementering af indsatserne.

OBV-gruppen har følgende anbefalinger til handleplanerne:

- at indsatserne i handleplanerne er konkrete og realistiske.
- at der i handleplanerne defineres en tidsramme og rækkefølge for indsatserne.
- at rækkefølgen for indsatserne tager udgangspunkt i, hvor den enkelte afdeling er nået til, og hvor behovet aktuelt er.
- at samarbejdet mellem underviserne skrives ind i alle handleplanerne.

Proces for udarbejdelse af handleplanerne:

Ultimo 2024	Fælles møde med konsulent Line Leth, ledere fra alle 5 afdelinger og ordblindvejlederne (3 timer)
Ultimo 2024	Line udarbejder fælles skabelon til handleplanerne
Januar 2025	Møde mellem Line, afdelingsleder fra hver af de 5 afdelinger og lokal ordblindvejleder (5 besøg a 3 timer)
Februar 2025	Line udfærdiger tilpasset handleplansskabelon til hver afdeling
Marts 2025	Hver leder/skole udarbejder lokal handleplan (1. udkast) Udkastet præsenteres på personalemøde til kommentering
Marts 2025	Møde mellem Line, afdelingsleder fra hver af de 5 afdelinger og lokal ordblindvejleder (5 besøg a 3 timer)
Primo april	Hver leder/afdeling retter handleplanen til
Primo/Medio april	Eleverne får mulighed for at give input til handleplanerne, fx via drøftelser i de lokale FGU-råd
Medio/Ultimo april	Onlinesparring mellem Line, afdelingsleder og lokal ordblindvejleder (5 møder a 1 time)